

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради ДФ 41.884.081
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії	Любов Гаманюк
	(власне ім'я, прізвище здобувача (ки))
1980 року народження, громадянка	України
	(назва держави, громадянином якої є здобувач (ка))
освіта вища: закінчила у 2010 році	Одеську національну юридичну академію
	(найменування закладу вищої освіти)
за спеціальністю (спеціальностями)	«Державна служба»
	(за дипломом)
працює молодшим науковим співробітником	Військова академія, м. Одеса
	(посада) (місце основної роботи, підпорядкування, місто)
виконала акредитовану освітньо-наукову програму	Право
Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом	Одеського державного
	(повне найменування закладу)
університету внутрішніх справ від «18» червня 2025 року № 323, у складі:	
(вищої освіти (наукової установи), підпорядкування (у родовому відмінку), місто)	
Голови разової спеціалізованої вченої ради -	Тетяна Волошанівська доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінально-правових дисциплін Інституту права та безпеки Одеського державного університету внутрішніх справ.
Рецензентів -	Ганна Собко доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права та кримінології факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції України Одеського державного університету внутрішніх справ;
	Володимир Дришлюк кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри державно-правових дисциплін інституту права та безпеки Одеського державного університету внутрішніх справ
Офіційних опонентів -	Роман Шаповал доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
	В'ячеслав Політанський доктор юридичних наук, старший дослідник, начальник відділу науково-організаційного забезпечення діяльності президії, відділень та наукових установ Національної академії правових наук України
	(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

на засіданні «08» серпня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня
доктора філософії з галузі знань **08 Право**
(галузь знань)

Любові Гаманюк

(власне ім'я, прізвище здобувача (ки) у давальному відмінку)

на підставі публічного захисту дисертації **«Інститут юридичного обов'язку
громадянина: механізм формування та реалізації»**

(назва дисертації)

за спеціальністю (спеціальностями)

081 Право

(код і найменування спеціальності (спеціальностей) відповідно до Переліку
галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка
здобувачів вищої освіти)

Дисертацію виконано в **Одеському державному університеті внутрішніх справ**

(найменування закладу вищої освіти (наукової установи), підпорядкування, місто)

Науковий керівник **Лілія Матвєєва, доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри загальноправових дисциплін
факультету підготовки фахівців для органів досудового
розслідування Національної поліції України Одеського
державного університету внутрішніх справ.**

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, що містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, які виконують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для галузі знань 08 Право.

Здобувач має 11 наукових публікацій за темою дисертації, з них 5 статей у наукових фахових виданнях України, 6 тез доповідей на науково-практичних конференціях.

1. Гаманюк Л. О. Юридичний та конституційний обов'язок в українському праві. *Актуальні проблеми держави і права*. 2012. Вип. 67. С. 248-254.

2. Гаманюк Л. О. Особливості юридичного обов'язку у військовому праві. *Митна справа: науково-аналітичний журнал*. 2015. №3 (99). Ч.2. С. 187-192.

3. Матвєєва Л., Гаманюк Л. Юридичні обов'язки громадян під час дії воєнного стану: теоретико-правовий аспект. *«Інтернаука». Серія: «Юридичні науки»: Міжнародний науковий журнал*. 2024. № 6 (76). С. 113-119.

4. Гаманюк Л.О. Екологічні обов'язки громадян у національному праві та праві держав Європейського Союзу. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2024. Вип.3 (56). С. 3-7.

5. Гаманюк Л.О. Особливості юридичного обов'язку громадян у податковій сфері. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО*. 2024. Вип. 84. Ч. 1. С. 24-28.

У дискусії взяли участь та висловили зауваження:

Роман Шаповал, доктор юридичних наук, професор.

Визнаючи системність, цілісність і новизну дослідження, варто звернути увагу на те, що для будь-якого дослідження складної та нової теоретичної проблеми, у дисертації міститься ряд дискусійних положень або питань, що потребують роз'яснення, які можуть стати підґрунтям наукової дискусії та напрямками подальшої розробки даної проблеми, зокрема:

1. Запропонований авторкою історико-правовий підхід до класифікації юридичних обов'язків (перше, друге, третє покоління) є цікавим та новаторським. Проте виникає питання, наскільки чіткими є межі між цими «поколіннями» обов'язків і чи можна їх універсально застосувати до всіх правових систем. Адже еволюція обов'язків не завжди лінійна: окремі елементи «другого» чи «третього» покоління могли зароджуватися раніше, а в деяких країнах спостерігається своя специфіка розвитку інституту обов'язку. Було б корисно почути від авторки більш детальне обґрунтування критеріїв віднесення тих чи інших обов'язків до певного історичного покоління та їхньої універсальності.

2. Авторське визначення поняття «юридичний обов'язок» логічно сфокусоване на обов'язковості приписів та їх усвідомленому виконанні. Однак хотілося б уточнити, як ця дефініція враховує такий важливий аспект обов'язку, як державний примус у разі його невиконання. У визначенні акцент зроблено на свідомому характері виконання, що справді відповідає ідеалу правової держави. Проте юридичний обов'язок у позитивному праві завжди підкріплений можливістю притягнення до відповідальності. Чи не варто було б у визначенні прямо вказати на гарантію виконання обов'язку через встановлення санкції за невиконання? Відповідь на це питання допомогла б краще зрозуміти повноту авторського розуміння категорії обов'язку.

3. Дисертантка багато уваги приділила актуальному контексту – повномасштабній збройній агресії проти України, що є безперечно сильним боком роботи. Було показано важливість дисципліни, патріотизму та добровільності у виконанні громадянами обов'язків у цей період. Водночас можливо, в окремий підрозділ слід було виділити питання правового режиму воєнного стану і пов'язаних із ним обов'язків та обмежень. Наприклад, які саме нові обов'язки чи обмеження для громадян вводяться під час воєнного стану, як змінюється механізм реалізації вже існуючих обов'язків (служба в армії, трудова повинність, волонтерська діяльність тощо) та які проблеми виникають при цьому. Хоча ці аспекти частково розкриті в роботі (зокрема, щодо військового обов'язку), їх виокремлення могло б підсилити прикладну цінність дослідження.

Викладені зауваження мають дискусійний характер і суттєво не впливають на високу оцінку дисертації як актуального, якісного, послідовного завершеного наукового дослідження, у якому вирішено окрему наукову проблему.

В'ячеслав Політанський, доктор юридичних наук, старший дослідник.

Позитивно та високо оцінюючи проведене дисертанткою дослідження, необхідно звернути увагу на наявність окремих положень, що можуть бути предметом для дискусії під час публічного захисту дисертації, серед яких:

1. Дисертантка охопила надзвичайно широкий спектр питань від теоретичних основ до конкретних галузевих обов'язків у публічному і приватному праві. Такий підхід з одного боку, є безумовною перевагою роботи, яка дає цілісне бачення інституту юридичного обов'язку. З іншого боку, така широта іноді не дозволяє приділити рівномірно глибоку увагу кожному аспекту. Наприклад, у роботі менше висвітлено специфіку обов'язків у сфері приватного права. Можливо, варто було більш детально проаналізувати ці обов'язки або звузити фокус лише до публічно-правових аспектів, які фактично домінують у дисертації.

2. Хоча у дисертації йдеться про юридичний обов'язок, як форми правового впливу, проте не завжди чітко авторкою відмежовано його від суміжних понять, зокрема морального чи соціального обов'язку. Було б доцільно окреслити критерії, за якими правовий обов'язок набуває імперативної, юридично обов'язкової сили, порівняно з іншими формами нормативного регулювання.

3. Під час вивчення тексту дисертаційного дослідження виникло запитання - який саме позитивний досвід зарубіжних країн відносно закріплення юридичного обов'язку варто запозичити задля вдосконалення механізму формування та реалізації юридичного обов'язку громадянина для України?

Загалом, викладені зауваження мають дискусійний характер і суттєво не впливають на високу оцінку дисертації як актуального, якісного, послідовного завершеного наукового дослідження, у якому вирішено окрему наукову проблему.

Ганна Собко, доктор юридичних наук, професор.

Позитивно оцінюючи зміст дисертації та відзначивши її відповідність вимогам до робіт, які подані на здобуття ступеня доктора філософії, є певні міркування, зауваження і рекомендації, що можуть слугувати предметом дискусії під час захисту дисертації, зокрема:

1. У підрозділі 1.1. авторка детально аналізує наукові підходи стосовно понятійного апарату та методології, які було досліджено вітчизняними науковцями щодо розуміння юридичного обов'язку, проте Л. О. Гаманюк дослідила кожного автора окремо. Доцільним видається згрупування наведених позицій за їх спільними концептуальними ознаками, що дозволило б виокремити наукові школи, напрямки та кола прихильників певних доктринальних підходів. Такий узагальнюючий підхід сприяв би формуванню цілісної авторської позиції й дозволив би запропонувати власну дефініцію «юридичного обов'язку» як підґрунтя для нового правового дискурсу.

2. У підрозділі 2.2 (стор. 91) подано дані соціологічного дослідження, проведеного у 2023 році в межах проєкту «Правова культура: вимір довіри». Крім того, у підрозділі 2.3 (стор. 97) наведено результати анкетування Ipsos, проведеного на замовлення видання Le Parisien. Водночас доцільним виглядає проведення авторкою власного соціологічного дослідження або анкетування, що дозволило б

глибше охопити актуальні трансформації в розумінні юридичних обов'язків громадян в умовах воєнного стану. Особливу наукову цінність мало б вивчення ставлення респондентів до юридичних обов'язків загалом і військового обов'язку зокрема, з огляду на появу нових соціальних детермінант, зумовлених збройним конфліктом.

3. Незважаючи на використання широкого спектра методів дослідження, які належно обґрунтовані, наукова цінність роботи могла б бути посилена шляхом залучення порівняльно-правового методу для аналізу впливу ратифікованих міжнародних актів, а також практики Європейського суду з прав людини на становлення й розвиток інституту юридичного обов'язку в правовій системі України.

Висловлюю сподівання, що окреслені зауваження та рекомендації стануть предметом подальших наукових досліджень авторки.

Володимир Дришлюк, кандидат юридичних наук, доцент.

Визнаючи системність, цілісність і новизну дослідження Любові Гаманюк, варто звернути увагу на певні дискусійні моменти, які стосуються подальшого вивчення досліджуваної проблеми:

1. Юридичний обов'язок тісно корелює із юридичною відповідальністю, котра проявляється як форма санкції за його недотримання. Однак це питання в розглянутому контексті здебільшого торкається лише поверхнево. В рамках наукової роботи доцільно було б, на наш погляд, детальніше зосередити увагу на цьому взаємозв'язку, деталізуючи його структуру та характер взаємних впливів. Варто також провести глибокий аналіз ефективності існуючих механізмів притягнення до відповідальності за невиконання окремих обов'язків, особливо тих, що стосуються специфічних сфер, таких як військова або екологічна галузь.

2. У третьому розділі дисертаційного дослідження авторка характеризує процес виховання дитини як складну систему освітньо-виховних заходів, які спрямовані на розвиток всебічно та гармонійно сформованої особистості та особливо наголошує, що на батьків покладається відповідальність не лише задовольняти базові життєві потреби дітей, а й приділяти їм належну увагу, забезпечувати моральну підтримку у вирішенні життєвих задач, розвивати в них впевненість у собі та стимулювати активну участь у житті суспільства. Хотілося б отримати більш детальну відповідь про те, наскільки ускладненим є належне виконання батьківських обов'язків у складних умовах воєнного стану і які дії необхідно вчинити для адаптації до таких викликів.

Слід зазначити, що висловлені зауваження та питання суттєво не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи, а є запрошенням до дискусії та подальшого опрацювання важливої і цікавої як в академічному, так і практичному плані темі. Вважаємо, що наукові положення дисертації висвітлені та обґрунтовані повною мірою, структурні елементи наукової новизни дисертаційного дослідження ґрунтовно та всебічно розкривають тематику дослідження.

Тетяна Волошанівська, доктор юридичних наук, доцент – без зауважень.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,
«Проти» — членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада
ДФ 41.884.081 присуджує

Любові Гаманюк

(власне ім'я, прізвище, здобувача (ки) у давальному відмінку)

ступінь/ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право

(галузь знань)

за спеціальністю (спеціальностями) 081 Право

(код і найменування спеціальності (спеціальностей))

відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється
підготовка здобувачів вищої освіти)

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

Тетяна ВОЛОШАНІВСЬКА

(підпис)

(власне ім'я та прізвище)

